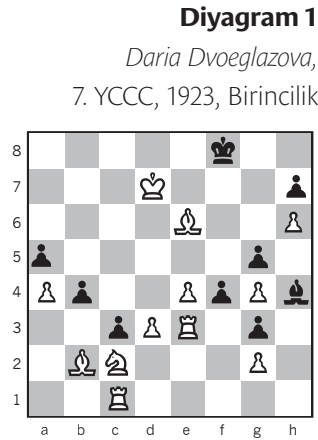


Satranç

Kıvanç Çefle [btsatranc@tubitak.gov.tr]

Yedinci Gençlik Satranç Kompozisyon Yarışması

Yedinci Gençlik Satranç Kompozisyon Yarışması (7th Youth Chess Composition Challenge, YCCC), Gürcistan'ın Batum şehrinde 2-9 Eylül 2023 tarihleri arasında yapılan Dünya Satranç Kompozisyonu Kongresi'nin bir yan etkinliği olarak gerçekleştirildi. Yarışmaya 23 yaş altı gençler katılabiliyordu. Bu yazıda size yarışmada dereceye giren kurgulardan örnekler vereceğim. Yarışmanın iki hamlelik problemler kategorisinde genç kurgucu adaylarından, anahtar hamlede beyazın atını köşelerden birine (a1, h1, a8 ya da h8) oynadığı bir problem kurmaları istendi. İşte bu kategoride birinci olan problem (Diyagram 1):



Beyaz oynar ve iki hamlede mat eder.

Bu problemin bir de "ikizi" var:
b) Ac2→f7 (Yani c2'deki atı f7'ye koyduğumuzda yine iki hamlede mat var.)
Çözüm: Siyahın 1... cxb2 haricindeki tüm hamlelerine karşı beyazın hazır matları olduğunu görüyoruz: 1...b3 2. Fa3#; 1...fxe3 2. Kf1#; 1...f3 2. Kxf3#. Eğer c2'de beyaz at olmasaydı 1...cxb2'ye karşı

2. Kc8# ve 1...c2'ye karşı 2. Fg7 ile mat edebilirdi. O halde c2'deki ata bir hamle yaptırmalıyız ama nereye? Deneme hamlelerine bakalım:
a) 1...Aa3? b3! (2. Fa3#??);
b) 1. Ad1? fxe3! (2. Kf1#??)
c) 1. Ad4? c2! (2. Fg7#??)
d) 1. Axb4?? axb4!
Denemelerin her birinde at, bir hattı kapatıyor.

O hâlde doğru anahtar hamle 1. Aa1!! olmalı, yani at bir köşeye oynuyor. Varyantlar da şöyle:
1...b3; 2. Fa3#; 1...fxe3 2.Kf1#; 1...c2 2. Fg7#; ve 1...cxb2 2. Kc8#.

Problemin ikizinde c2'deki at f7 karesine konuyor [b) Ac2→f7] ve yine iki hamlelik bir problem elde ediliyor. Bu pozisyonda siyahın 1...fxe3 ya da 1...f3 hamlelerine beyazın hazır matları olmadığını

görüyoruz çünkü f7'deki at Kf1# matını önüyor. O hâlde burada da f7'deki atı oynamalıyız. Tek doğru hamle 1. Ah8!!
Yine bir köşe hamlesidir! Diğer at hamlelerinin neden başarısız olduğunu ve anahtar hamle sonrasında varyantların incelenmesini okurlarımıza bırakıyoruz.

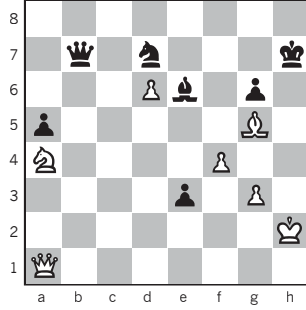
Yarışmanın hakemi David Shire, anahtar hamlede köşeye bir at oynanmasının son derece kısıtlayıcı bir şart olduğundan ve gençlerin yaratıcılıklarını serbestçe gösteremeyeceklerinden endişe etmiş. Ancak yukarıdaki örneğin gösterdiği üzere bu korkusu yersiz çıkmış.

Yarışmanın etüt kategorisinde de

kurmasıyla tanınmış hakem Steffen S. Nielsen'in bu kategoride birinciliğe layık gördüğü etüdü sunuyoruz (Diyagram 2):

Diyagram 2

Ural Hasanov
7. YCCC, 2023



Beyaz oynar ve kazanır.

Çözüm:

1. Fh6 (tehdit 2. Vg7#) ... **Af6**

1... Şxh6 2. Vh8#.

2. Vxf6 Fh3!

Siyah da beyaza aynı yumrukle cevap veriyor.

Tehdit 3... Vg2#.

3. Ve7+ Vxe7 4. dxe7 Fd7 5. Ac5 e2

Siyah, beyazı âdeta taklit ediyor! 5... Fe8 6. Fg5 e2 7. Ad3 ve kazanır.

6. Axd7 e1=V 7. e8=V

7. Af6+ Şxh6 8. e8=V Vf2+ 9. Şh3 Vf1+ 10. Şg4 Vd1+ beraberlik.

7... Vxe8 8. Af6+ Şxh6 9. Axe8 a4 10. Af6 a3 11. Ag4+ Şg7

11... Şh5 12. Ae3

12. Ae3 a2 13. Ac2 ve

kazanır.

YCCC'nin bir de serbest

kategorisi vardı. Yani

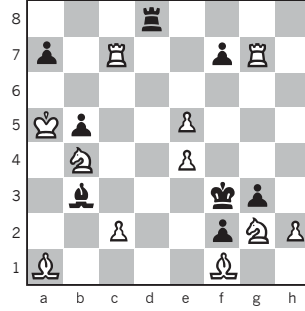
YCCC'nin bir de serbest

kategorisi vardı. Yani

yarışmacılar istedikleri tarzda (etüt, problem, yardımcı mat, vs.) bir kurguyla katılabiliyordu. Son olarak size bu kategoriden üç hamlelik bir problem sunuyoruz (Diyagram 3):

Diyagram 3

İlija Serafimovic
7. YCCC, 2023
Sekizincilik



Beyaz oynar ve üç hamlede mat eder.

1. Ad5!

Burada beyazın tehdidi 2. Ah4+ Şxe4 3. Fg2#.

a) 1... Kxd5 2. Kcxf7+ Şxe4 3. Kf4#/Kg4#

b) 1... Fxd5 2. Kxg3+ Şxe4 3. Fd3#

c) 1... Kh8 2. Af6 ~ 3. Kc3#/Kxg3#

d) 1... Fxc2 2. Ac3 ~ 3. Kxf7#/Kxg3#

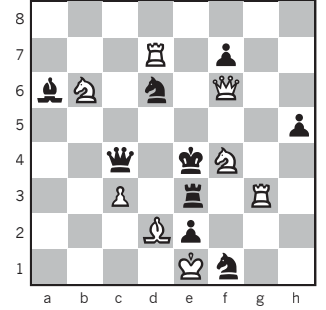
e) 1... Şxe4 2. Fd3+ Şxd5 3. Af4#; 2... Şf3 3. Kxg3#/Ah4#

Burada 1. Ad5! ile siyahın Novotny keşişimine zorlandığını görüyoruz. Bu keşişim "a" ve "b" varyantlarında gösterilmiş.

Ayın Problemleri

Diyagram 4

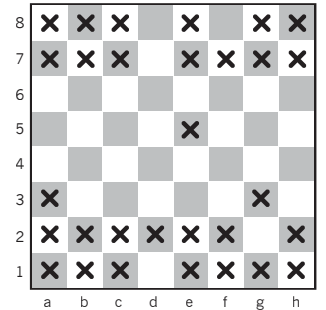
Andrii Sergijenko
7. YCCC, 2023
On üçüncülük
(Serbest kategori)



Beyaz oynar ve iki hamlede mat eder.

Diyagram 5

Anirudh Daga
7. YCCC, 2023



Bu, yarışmanın en alışılmadık ve ilginç problemlerinden. Sorunun birinci kısmı şöyle: Bir oyunda beyazın altıncı hamlesinden sonra diyagram 5'teki pozisyon ortaya çıkmış. Bu pozisyonda hamle sırası kendisine geçen siyah hemen bir hamlede mat etmiş. Her "X", farklı bir taşı gösterdiğine göre bu oyunun hamlelerini bulun.

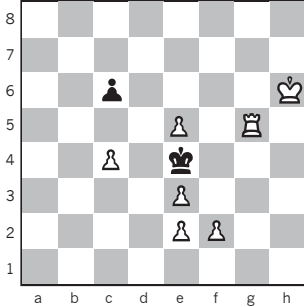
Sorunun iyi anlaşılması için bu kısmın çözümünü biz veriyoruz:

1. g3 e5 2. Fh3 Fa3 3. Fxd7+ Şe7 4. Fe8 Vd5 5. Şf1 Vxh1 6. Ve1 (diyagram 5) **ve 6...Fh3#!**

Sizin çözeceğiniz problemin ikinci kısmında e5'teki "x" f8'e, f1'deki "x" de e4'e konuyor. Soru yine aynı: Bir oyunda beyazın altıncı hamlesinden sonra böyle bir pozisyon ortaya çıkmış ve siyah bu pozisyonda bir hamlede mat etmiş. Bu oyunun hamlelerini bulun!

Diyagram 6

İlnur Mahmudov
7. YCCC, 2023



Beyaz oynar ve dört hamlede mat eder.

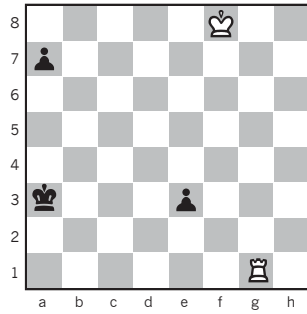
Serbest kategorideki bu problem, çok üst sıralarda yer almasa da (25-26. sıralar) bir ilk deneme olarak kötü bulunmamış ve bir hakem tarafından "hoş bir problem" değerlendirmesi yapılmış. Bilinen bir temaya dayanan bu kolay problemi bakalım sizler çözebilecek misiniz?

Geçen Ay Sorulan Etütlerin Çözümleri

Size geçen ay oyun sonu veri tabanları yardımıyla çözeniz için iki etüt sormuştuk. Şimdi bunların çözümünü veriyoruz:

Diyagram 7

V. Sokov,
Schachmatny, 1940



Beyaz oynar ve kazanır.

Çözüm:

Bu yalnızca beş taşlı, minyatür bir etüt. Beyaz bir ikileme karşı karşıya: Önce vezir çıkmaya epey yaklaşmış e3 piyonunun çaresine mi bakmalı yoksa farklı bir strateji mi izlemeli?

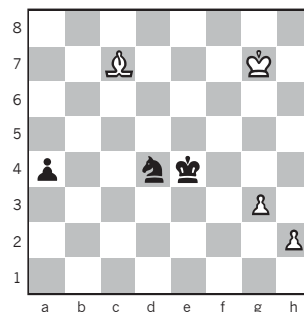
Önce birinci seçeneği değerlendirelim, yani beyaz 1. Ke1 oynasın. Siyahın e3'teki piyonunu kurtaramayacağı açık: 1. Ke1 Şb4! 2. Kxe3 a5! ve siyah beraberliği yakalar. Burada ilginç olan, oyun sonu veri tabanına göre (daha yavaş olan) 2...a6 ile dahi siyahın beraberliği sağlaması:

2...a6 3. Şf7 a5! 4. Şe6 a4 ve beraberlik. Değerlendirilebilecek bir başka seçenek 1. Şe7: Bu hamleye karşı oyun sonu veri tabanı diyor ki siyah 1...Şb2/b3/b4 ya da 1...a5, 1...e2 hamlelerinin herhangi birini oynayarak berabere kalır. Oysa, büyük oyun sonu teorisyeni Andre Cheron Lehr und Handbuch der Endspiele adlı eserinde siyahın yalnızca 1...Şb4! ile berabere kalabileceğini yazmış, diğer seçeneklerin ise kaybettirdiğini ayrıntılı analizlerle "ortaya koymuştu"!

Peki beyaz gerçekten de kazanabiliyor mu? Evet, yine oyun sonu veri tabanına başvurduğumuzda, kazandıran hamlenin **1. Kb1!!** olduğunu görüyoruz: **1...a5 2. Şe7 a4 3. Şd6 Şa2 4. Ke1 a3 5. Şc5 Şb3 6. Kxe3+** ve kazanır. Örneğin 6...Şb2 7. Şb4+; ya da 6...Şa4 7. Şc4 a2 8. Ke1 Şa3 9. Şc3.

Diyagram 8

Vitold Yakimchik, 1958



Yakimchik bu etüdü bir beraberlik etüdü olarak kurmuş. Onun tasarladığı çözüm şöyle: **1. Fa5 Şd3! 2. Fb4 Şc4 3. Fa3 Şb3 4. Fc1 Ae2 5. Fg5 a3 6. Ff6! Ac3 7. h4! a2 8. h5 a1=V 9. h6 Va7+ 10. Şg6 Vc7 11. h7** ve beraberlik. Biz bu çözümde bir hata olduğunu, Yakimchik'in iddia ettiğinin tersine siyahın oyunu kazanabileceğini belirtmiş ve size siyaha oyunu kazandıran devam yolunu sormuştuk.

Yakimchik'in çözümünde 5. Fg5 hamlesine kadar sorun yok. Ama bundan sonra siyahın en kuvvetli hamlesinin 5...a3 olduğunu belirtmiş. İşte burası yanlış! Yedi taşlı "syzygy" veri tabanına göre siyah 5...Ad4! ile kazanıyor. Siyahın bu hamlesi 6...Ae6+ (çatal) tehdidini yapıyor. Şimdi, 6. Ff6 Şc4! ve siyah kazanır. Çünkü at, beyaz filin a1 karesine erişimini engellemektedir ve siyah "a" sütunundaki piyonu ilerleterek kazanır. Eğer beyaz 7. Fe7 ya da 7. Fg5 hamlelerini denerse siyah 7...Af5+/Ae6+ ile yine kazanır. Bizim kullandığımız satranç motoru beşinci hamlede siyah için Yakimchik gibi 5...a3? hamlesini öneriyor!